

# NIEWYPOWIEDZIANA WOJNA – PRZESTĘPCZOŚĆ NARKOTYKOWA KARTELI. *PLATA O PLOMO*<sup>1</sup>

Arnold WARCHAŁ

Wojskowa Akademia Techniczna

Przemysław ŻUKOWSKI

Zakład Obrony Terytorialnej, Instytut Dowodzenia,  
Akademia Wojsk Lądowych

**Streszczenie.** Artykuł dotyczy umiejscowienia współczesnych karteli narkotykowych w globalnej sieci powiązań zagrażających bezpieczeństwu państwa, jego instytucji i obywateli. Autorzy rozwijają zagadnienia opisywane w swoim wcześniejszym artykule dotyczącym tej tematyki. Określają zasadnicze cechy i aktywności najważniejszych karteli latynoamerykańskich i ich udział w przestępczych procedurach w Stanach Zjednoczonych i w Europie. Opisane zostały również niektóre mechanizmy działania i schemat operacyjny tych transnarodowych organizacji przestępczych. Są one równie niebezpieczne co grupy terrorystyczne, a możliwości działania na każdym polu przestępczości, w tym kooperacji z grupami terrorystycznymi, umożliwiają im ingerencję w życie polityczne i bezpieczeństwo państwa. **Słowa kluczowe:** bezpieczeństwo, transnarodowe organizacje przestępcze, kartele narkotykowe, terroryzm, polityka.

## Wstęp

Globalizacja i rozwój społeczeństwa informacyjnego kształtują dziś strategiczne środowisko bezpieczeństwa. Przenikanie się sfer ludzkich aktywności w różnych regionach globu nierzadko odgrywa zasadniczą rolę w kreowaniu nowych uniwersalnych stosunków, które mają przełożenie na głębsze procesy społeczne. W istocie umożliwiają również penetrację zjawisk występujących globalnie w otoczeniu wcześniej jednolitym, zmieniając lub burząc jego fundamenty, albo pozwalają na przedostanie się negatywnych zjawisk, wcześniej kontrolowanych tradycyjnymi metodami, w przestrzeń powszechną. Tempo tych zmian określone gwałtownym przepływem i ilością informacji zmniejsza czas oraz przestrzeń działań, tych legalnych i nielegalnych, wszelkich podmiotów aktywnych w sferze społeczno-politycznej. Także tych wpływających, bezpośrednio lub pośrednio, na bezpieczeństwo państwa i jego elementarne składowe – ekonomiczne, polityczne, militarne oraz inne.

---

<sup>1</sup> *Srebro albo ołów* (korzyść majątkowa albo śmierć). Gra słów opisująca taktykę działania, sposób postępowania z przedstawicielami władz Kolumbii najsłynniejszego narkoterrorysty Pablo Gaviria Escobara polegający na korumpowaniu lub terroryzowaniu osób stanowiących potencjalne zagrożenie dla jego przestępczej działalności.

Zarówno proces globalizacji, jak i rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych stanowią narzędzia usprawniania aktywności przeciętnego obywatela, ale równocześnie „usprawniają” aktywności grup działających w przestępczości zorganizowanej. Ludzie kierujący siatkami przestępczymi i ich podwykonawcy wykorzystują w swoich kryminalnych procederach najnowocześniejsze rozwiązania technologiczne, ekonomiczne i prawne, korzystając z możliwości „globalnej wioski”. Rozszerzają swoje strefy wpływów, nawiązując współpracę z kooperantami z innych kontynentów bądź z innego spektrum prowadzonej przestępczości, w celu pomnożenia własnych zysków – bądź to czysto ekonomicznych, bądź innego rodzaju. Intensyfikacja takich relacji nierzadko staje się również narzędziem oddziaływania na politykę państw i relacje międzypaństwowe, w celu prowadzenia działań niezgodnych z międzynarodowymi zasadami i umowami.

W tym kontekście następuje również przemiana procesów bezpieczeństwa, które w powiązaniu z negatywnym wymiarem globalizacji dotyczą nierzadko wręcz „hybrydyzacji” zagrożeń kryminalnych bądź umożliwiają wykorzystanie działalności kryminalnej do celów np. „wojny hybrydowej”. Mogą one powstawać na bazie wcześniejszych, tradycyjnych związków, ale korzystając ze wszelkich rozwiązań współczesności, ich działania intensyfikują się i rozwijają, tworząc labilny system nowych rozwiązań dla różnych celów, ale symbiotycznych przestępczych relacji. To niestety przekłada się również na współpracę wszelkich heterogenicznych grup stanowiących zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa. Mechanizm ich kooperacji związany jest właśnie z *hybrydowością działań*, co zostało już wielokrotnie zdefiniowane w naukach o bezpieczeństwie. Ten nowy typ aktywności zwróconej przeciwko państwu tworzy konglomerat działań na pozór niemających ze sobą nic wspólnego, niemniej ich końcowa efektywność niesie ze sobą zagrożenie dla społeczeństwa, terror, osłabianie państwa i związków społecznych itp., zarówno instytucjonalnych, jak i indywidualnych<sup>2</sup>. W ten sposób powstał już nie zbiór zagrożeń, ale wręcz system zagrożeń współlistotny negatywnym ludzkim cechom, który jest na tyle labilny, że potrafi dostosować się nawet do „wojny”, która prowadzona jest przeciwko niemu i osiągać na tej wojnie zyski jeszcze wyższe niż wcześniej.

Autorzy w artykule przedstawiają zarówno informacje dotyczące istoty i zjawisk tej „wojny”, na przykładzie transnarodowych grup przestępczych wywodzących się z Ameryki Łacińskiej, jak i propozycję konstrukcji modelu przeciwdziałania na fundamencie cybernetycznym. Zobrazowano również schemat operacyjny i strategię tych grup w perspektywie cybernetycznej. To umożliwia korelację ich różnych działań względem modelu przeciwdziałania dla służb państwa. Metody działania tych grup bazują bowiem na atawistycznych relacjach brzegowych, gdzie zniszczenie jednej grupy, również w walce pomiędzy samymi grupami, skutkuje powstaniem innej

<sup>2</sup> A. Warchał, P. Żukowski, *Karteles narkotykowe a finansowanie terroryzmu*, „Studia Bezpieczeństwa Narodowego”, nr 13/2018, Wydawnictwo WAT, Warszawa 2018.

grupy zajmującej się dokładnie tym samym, ze względu na niezmienną naturę relacji w innym wymiarze. Innymi słowy, źródłem problemu nie jest tylko „samoistna” działalność tych grup przestępczych. Uzewnętrzniają one negatywnie energię ogólnych procesów, których końcowym wyrazem jest albo chęć materialnego zysku, albo chęć ucieczki w świat subiektywnych i animistycznych psychicznych transmutacji. Niemniej, cały czas są one przede wszystkim uzewnętrznieniem wszystkich wewnętrznych procesów relacji psychospołecznych i polityczno-prawnych, określanych granicami państw i związkami międzynarodowymi oraz transnarodowymi. Na ile prowadzimy zatem wirtualne działania przeciwko prawdziwym hybrydom naszej globalnej rzeczywistości, jest tutaj problemem zarówno retorycznym, jak i hipotetycznym. Kiedy sięgamy do zebranej bazy danych ilościowych, wskazanej również tutaj, zastanawiamy się, czy agresywna kampania przeciwko naturalnym ludzkim skłonnościom nie wzmacnia ich negatywnych własności, gdyż z pewnością nie wygrywamy z nimi, pomimo wielkich środków. To jest jednak dodatkowy problem, nawet jeśli w tym względzie odpowiedź wydaje się być afirmacyjna. Głównym celem państwa przecież, zanim instytucje bezpieczeństwa wybiorą się na wojnę narkotykową, jest niedopuszczenie do połączenia tych wymiarów rzeczywistości, które determinują związki sfery kryminogennej i przestępczej z polityczną i społeczną.

Kiedy te sfery się łączą, powstają związki hybrydowe mogące realnie zagrozić państwu. Występują w wielu wymiarach i ze względu na wielowymiarowość naszej rzeczywistości jej końcowa energia będzie sprowadzała się do atawistycznej natury zabijania, łącząc różne negatywne zjawiska. Możemy obserwować na przykładzie Ameryki Łacińskiej, a zwłaszcza w Meksyku, co stanie się, jeśli ekstremalne stanowiska „walczących” w „wojnie narkotykowej” stron zostają wzmocnione. Kiedy sfery przestępcza i społeczno-polityczna zaczynają się przenikać, a negacja narkotycznych dążeń w krajach największego ich popytu (w USA lub w krajach UE) doprowadza do fali przemocy w innym, której momentem kulminacyjnym powinno być zauważenie, że od momentu wypowiedzenia wojny pośrednikom tych negatywnych „sił” naszej własnej natury, skazujemy na śmierć całe społeczności. W sensie przenośni i niestety przede wszystkim w sensie realnym, co pokazują oficjalne dane na temat konsekwencji „wojny narkotykowej” prowadzonej w Meksyku, ale też w innych krajach Ameryki Łacińskiej, z kartelami narkotykowymi, określanymi jako organizacje handlu narkotykami, lub bardziej oddając ich obecny charakter działalności – transnarodowe organizacje przestępcze. W samym Meksyku eskalacja zabójstw związanych z popieraną i po części opłacaną przez USA wojną narkotykową pochłonęła tylko w 2017 roku 29 000 osób, a dodatkowo, w okresie wyborczym w Meksyku, od września 2017 do czerwca 2018, 114 polityków i kandydatów<sup>3</sup>.

<sup>3</sup> J.S. Beittel, *Mexico: Organized Crime and Drug Trafficking Organizations*, Congressional Research Service, Washington D.C., July 3, 2018.

## **Oplącalna działalność karteli latynoamerykańskich**

Proces globalizacji i rozwój technologii informacyjno-komunikacyjnych jest wykorzystywany bardzo efektywnie po „ciemnej stronie” świata, którą transnarodowe grupy przestępcze, napędzane przez chęć zysku, czynią jeszcze ciemniejszą. Ludzie kierujący siatkami przestępczymi wykorzystują w swojej działalności najnowocześniejsze rozwiązania technologiczne, rozszerzają swoje strefy wpływów, nawiązując współpracę ze swoimi odpowiednikami zbrodni z innych kontynentów bądź z innego spektrum prowadzonej działalności przestępczej. Powstające w ten sposób konsorcja przestępcze uzyskują dodatkowe możliwości działania. Korumpują polityków i tworzą swoje „państwa” w państwie. Kartele narkotykowe tworzą transnarodowe organizacje i globalną wręcz sieć powiązań biznesowo-przestępczych, mając dzięki temu do dyspozycji coraz większe zasoby finansowe. Bez przeszkód też pozyskują najnowszą technologię dla swoich procedurów. Umiejętnie z niej korzystając, przy kooperacji z innymi organizacjami przestępczymi, stają się bardzo trudnym przeciwnikiem dla organów państwa. Co gorsza, uwidacznia się również ich potencjał do kooperowania z grupami terrorystycznymi, a także udział w przemyśle i handlu ludźmi. Spektrum ich potencjalnych przestępczych aktywności jest tak rozległe jak ciemna strona natury ludzkiej. Wszystko przy „wojnie narkotykowej”, którą Amerykanie prowadzą od wielu lat, a którą ludzie „przegrywają” od tysięcy, zapominając, że „nie substancja, ale ilość czyni trucizną”.

Technologia, korupcja, brutalność to triada funkcjonowania karteli, które powodowane chęcią zysku zajmują się obecnie już nie tylko produkcją, przemysłem i sprzedażą substancji psychoaktywnych. Dziś, na fundamentach swojej narkotykowej przestępczości, kartele zwiększają zakres swojej działalności o przemysł ludzi, handel bronią bądź wspieranie organizacji o charakterze terrorystycznym. Zyski, które dzięki temu osiągają, są rzędu miliardów dolarów. O ile zysk jest ich głównym celem, to sieć powiązań z innymi grupami przestępczymi, terrorystycznymi lub sabotażowymi powoduje wzrost możliwości działania zarówno dla jednych, jak i drugich. To zostało już przez autorów wcześniej zauważone przy tematyce związków finansowych grup przestępczych i karteli w pierwszym artykule z tego cyklu<sup>4</sup>. Aktywność karteli związana jest nie tylko z kooperacją z innymi grupami przestępczymi, lecz także z przekraczaniem granic przestępstwa i legalnej działalności, w tym z współpracą z instytucjami finansowymi lub instytucjami typu „NGOs”, również w Europie.

Kartele narkotykowe są zatem organizmami złożonymi, ale też organizują się w ramach przestępczych sieci najwyższego rzędu, ponieważ generują wielkie zyski i mają tym samym wielkie zasoby. Tak jak transnarodowe korporacje, posiadają dochody nierzadko rzędu PKB małych krajów. Obecnie są właśnie

<sup>4</sup> A. Warchał, P. Żukowski, op. cit.



w nomenklaturze bezpieczeństwa określane jako transnarodowe organizacje przestępcze (tł. z angielskiego – Transnational Criminal Organizations)<sup>5</sup>. W różnych okresach różne tego typu grupy dominują, a ostatnio najbardziej aktywne wydają się być te działające w Meksyku i kontrolujące newralgiczne regiony państwa wraz z produkcją narkotyków lub miejsca logistycznie ważne dla przerzutów narkotyków. Zyski tych i innych grup w skali globalnej są niezwykle wysokie, ale też i rynek narkotykowy jest bardzo chłonny, umożliwiając różnym grupom przestępczym sięganie po części zysków z jego globalnej puli rzędu 426 do 6252 miliardów dolarów w roku 2014 (wg raportu Global Financial Integrity z 2017 r.<sup>6</sup>).

Jedną z głównych cech działalności karteli jest ich niezwykle brutalność – nawiązując do słów najsłynniejszego obecnie narkoterrorysty Pablo Gaviri Escobara: *Plata o plomo* („srebro albo ołów”, czyli korzyść majątkowa albo śmierć). Ta gra słów opisuje taktykę działania należącego do niego kartelu, sposób postępowania z przedstawicielami władz Kolumbii polegający na korumpowaniu lub terroryzowaniu osób stanowiących potencjalne zagrożenie dla przestępczej działalności. Podobna taktyka jest również widoczna w działaniu innych karteli, np. obecnie bardzo aktywnych meksykańskich. Kartele meksykańskie generują zyski rzędu 29 miliardów rocznie i są odpowiedzialne za 150 000 morderstw, licząc od roku 2006<sup>7</sup>.

Kartele narkotykowe stanowią obecnie największe kryminalne zagrożenie zarówno dla Stanów Zjednoczonych, jak i UE, ponieważ oba rynki narkotykowe są bardzo chłonne. Amerykanie w roku 2014 wydali ponad 100 miliardów dolarów na narkotyki, tworząc możliwości zarobkowe dla przestępców zarówno we własnym kraju, jak i w innych. Napędzają zatem popytem mechanizmy (podobnie Europejczycy) umożliwiające im narkotyzowanie się. Kartele mają również podobny dostęp do rynku narkotykowego UE, uznają go za równie chłonny, a przy tym łatwiejszy, ze względu na mniejsze problemy ze służbami bezpieczeństwa. Tak twierdzi raport Parlamentu Europejskiego na temat związku karteli narkotykowych z europejskimi grupami przestępczymi<sup>8</sup>. Związki te, bardzo rozległe, bazują na najbardziej zyskowej sprzedaży kokainy, ale współpraca jest też ewidentna w ramach innych nielegalnych procedurów.

Bezwzględność karteli narkotykowych jest zastraszająca. Porwania, zabójstwa oraz tortury to znak rozpoznawczy działalności tych grup przestępczych. Wszystko

<sup>5</sup> Zob. Drug Enforcement Administration, 2017 *National Drug Threat Assessment*, [https://www.dea.gov/sites/default/files/2018-07/DIR-040-17\\_2017-NDTA.pdf](https://www.dea.gov/sites/default/files/2018-07/DIR-040-17_2017-NDTA.pdf)

<sup>6</sup> Ch. May, *Transnational Crime and the Developing World*, Global Financial Integrity, 2017, [https://www.gfintegrity.org/wp-content/uploads/2017/03/Transnational\\_Crime-final.pdf](https://www.gfintegrity.org/wp-content/uploads/2017/03/Transnational_Crime-final.pdf)

<sup>7</sup> J.S. Beittel, op. cit.

<sup>8</sup> D. de Mera, (EPP), *Drug Cartels and their Links with European Organised Crime*, Thematic Paper on Organized Crime, Special Committee on Organised Crime, Corruption and Money Laundering (CRIM) 2012-2013, September 2012.

dla zysku. Walka o wpływy na danym terenie zawsze zbiera nawet tysiące ofiar<sup>9</sup>. Jako przykład można podać informację z 2017 roku, kiedy to na terenie Meksyku na pustkowiu w regionie Coahuila organizacja Vida<sup>10</sup> na obszarze 100 m<sup>2</sup> znalazła masowy grób zawierający ludzkie szczątki, pozostałości ubrań, buty i broń. Policja stwierdziła, że najprawdopodobniej ciała ofiar gotowano w kwasie. Później palono w stalowych beczkach wraz z benzyną, oponami i drewnem. Następnie wysypywano pozostałości do dołu i rozdrabniano łopatami. Skalę masowego grobu ocenia się na 3 tysiące zamordowanych i rozpuszczonych w kwasie ofiar. Takich grobów jest więcej. Tylko od 2015 roku organizacja Vida odnalazła w całym Meksyku ok. 40 masowych grobów, gdzie rozpoznano łącznie 90 tys. ofiar narkotykowych karteli<sup>11</sup>. Płeć, wiek oraz status społeczny ofiar dla zabójców pracujących dla karteli nie ma znaczenia. Sposoby likwidacji przeciwników lub niełojalnych pracowników w swojej brutalności szokują, bo mają szokować, wszystkich. Nierzadko policja znajduje ciała po dekapitacji, obcięciu kończyn, zrywaniu skóry z twarzy ze śladami wyrafinowanych tortur. Takie traktowanie ofiar ma dać jasny i czytelny przekaz opinii publicznej. *Albo jesteś z nami, bądź trzymasz się z daleka od naszych interesów, albo umrzesz w najgorszych męczarniach*. Jest to przekaz skuteczny, nie tylko dla przypadkowego odbiorcy, lecz także dla przedstawicieli świata polityki, wymiaru prawa i służb bezpieczeństwa.

W Ameryce Łacińskiej, według danych amerykańskiej agencji antynarkotykowej – DEA, najbardziej aktywne transnarodowe organizacje przestępcze stwarzające realne i stałe zagrożenie dla bezpieczeństwa w różnych sektorach życia państwa tworzą konglomeraty grup meksykańskich, kolumbijskich, dominikańskich i azjatyckich. Ich działania nierzadko przypominają aktywność grup terrorystycznych, a na wielu terenach Meksyku lub innych krajów, gdzie występują grupy przestępcze zajmujące się produkcją, kontrolą przesyłu i sprzedażą narkotyków, po prostu są grupami terrorystycznymi ze względu na próbę kontroli społeczeństw lokalnych, zastraszanie swoją atawistyczną krwiożerczością. Dla Stanów Zjednoczonych i Europy wszystkie kartele są niebezpieczne, ale teraz to meksykańskie stanowią największe zagrożenie ze względu na ich aktywność w każdym sektorze kryminalnych procedur<sup>12</sup> oraz terrorystyczne metody działania. Tak stwierdza się w raporcie DEA z 2017 r. na temat zagrożeń narkotykowych: „Meksykańskie Transnarodowe Organizacje Przestępcze wciąż stanowią największe zagrożenie ze względu na przestępczość narkotykową dla USA; żadna inna grupa nie jest w pozycji stanąć z nimi w szranki”. Ich siła wyrosła prawdopodobnie z dobrego umiejscowienia w drodze na największy narkotykowy

<sup>9</sup> K. Karnowski, *Znaleźli masowy grób. 3 tys. ofiar meksykańskich karteli narkotykowych*, portal internetowy, <https://www.o2.pl/arttykul/znalezli-masowy-grob-tys-ofiar-meksykanskich-karteli-narkotykowych-zamordowanych-kwasem-6195724512687745a> (dostęp 9.08.2018).

<sup>10</sup> Vida – organizacja charytatywna zrzeszająca rodziny zaginionych w wyniku przemocy narkotykowej.

<sup>11</sup> K. Karnowski, *Znaleźli masowy grób...*, op. cit. (dostęp 9.08.2018).

<sup>12</sup> Drug Enforcement Agency, 2017 National Drug Threat Assessment, op. cit., s. 1-14.

rynek zbytu, w sensie globalnym, oraz możliwości kontrolowania najważniejszych etapów narkotykowej przestępczości. Mogą bowiem terytorialnie kontrolować produkcję narkotyków, ich import oraz przesył do Stanów Zjednoczonych, ale nie tylko. Według danych DEA kolumbijskie kartele mają kontrolę nad produkcją i przesyłem kokainy do grup meksykańskich lub własnymi kanałami bezpośrednio do USA lub do Europy: „Mniejsze kolumbijskie TCO utrzymują bezpośrednie kanały przepływu kokainy i heroiny do Stanów Zjednoczonych, za pośrednictwem kurierów i drogami morskimi, a także lotniczymi, pasażerskimi lub handlowymi. Niektóre kolumbijskie kartele utrzymują również obecność w USA, nadzorując pranie brudnych pieniędzy”<sup>13</sup>. Inne grupy, np. kartele dominikańskie, współpracując z Kolumbijczykami lub Meksykanami, a także grupami azjatyckimi, działają zwłaszcza na wschodnim wybrzeżu Stanów Zjednoczonych, kupując narkotyki po cenach hurtowych i rozprowadzając je dalej. Jak stwierdza się w raporcie, grupy dominikańskie otrzymują również mniejsze ilości takich narkotyków jak kokaina i heroina od lokalnych grup w Republice Dominikańskiej. Grupy te dogadują się też z grupami kartelu azjatyckiego, które mają dostęp do rynków na wschodnim i zachodnim wybrzeżu oraz w innych regionach kraju. Rynek dzielą, zajmując się dystrybucją marihuany i 3,4-Metylenedioksymetamfetaminą (MDMA)<sup>14</sup>.

Kartele narkotykowe wspomagane są przez gangi uliczne kontrolujące odpowiednio terytoria sprzedaży – zarówno w Stanach Zjednoczonych, jak i w Europie. Gangi lokalne i tzw. „narodowe” oraz transnarodowe bezpośrednio współpracują z kartelami, tworząc wielkie sieci związków przestępczych. W Europie jednym z najważniejszych gangów współpracujących z kartelami latynoamerykańskimi, który równocześnie kontroluje główne porty przesyłu, zwłaszcza kokainy, przez Hiszpanię lub Belgię, jest irlandzko-brytyjska grupa przestępcza<sup>15</sup>. Kartele latynoamerykańskie mają też kanały przerzutowe przez Afrykę Zachodnią do Europy, a dodatkowo alternatywnym portem jest dla nich również Liverpool<sup>16</sup>. Ostatnio jednym z najważniejszych portów dostępu dla kolumbijskiej czy peruwiańskiej kokainy jest Antwerpia. O ile do niedawna Hiszpania była miejscem transferu największych ilości kokainy do Europy, to od 2016 r. prym wiedzie właśnie Belgia. W 2017 r. przechwycono tam 41 ton kokainy. W Hiszpanii ponad 32, a we Francji 17 ton<sup>17</sup>.

Pamiętajmy przy tym o ilościach produkowanego narkotyku. Są olbrzymie. Z nich pochodzi tylko część zarobków karteli, jak zostało zauważone, ale ta newralgiczna część, która pierwotnie umożliwiła szybką rentowność inwestowanych przez

<sup>13</sup> Ibidem, s. V.

<sup>14</sup> Ibidem.

<sup>15</sup> G. Johnson, *Irish gangs join British to control Europe's drug gateways*, „The Irish Times”, May 30, 2016, <https://www.irishtimes.com/news/crime-and-law/irish-gangs-join-british-to-control-europe-s-drug-gateways-1.2665103>

<sup>16</sup> D. De Mera, op. cit., s. 4.

<sup>17</sup> V. Pop, *Cocaine's New Gateway to Europe: Busy Belgian Port*, „The Wall Street Journal”, March 1, 2018.

przestępców funduszy. Oszacowana ilość samej kokainy wyprodukowanej w 2015 to 1125 ton czystego 100% narkotyku<sup>18</sup>. Określając jednak wartość narkotyku, należy wziąć pod uwagę cały proces od uprawy do końcowej sprzedaży. „Rozcieńczanie” pierwotnej i czystej 100% kokainy powoduje większy profit dla producentów lub pośredników, a przede wszystkim karteli. W porcie w Bogocie kokaina może mieć już tylko 85% czystości, w miejscu docelowym 60%, na samym końcu kupujący otrzyma jakościowo najslabszą, o czystości spadającej nawet do 30%<sup>19</sup>. Natomiast cena, a więc zysk karteli, odpowiednio wzrasta.

U producenta świeże liście koki kosztują około 1,30 dol., suszone 3,00 dol. Sam proces transmutacji właściwości rośliny w czysty narkotyk jest tani i wymaga podstawowych i łatwo dostępnych substancji chemicznych: nafty, kwasu siarkowego, węglanu sodu, kwasu chlorowodorowego, nadmanganianu potasu i acetonu. Przy cenie 1,30 dol. za kilogram liści i około 450-600 kg potrzebnych do wyprodukowania kilograma czystego narkotyku koszt zakupu surowca to kwota 585 do 780 dol., do tego cena chemikaliów i niski koszt robocizny. Cena sprzedaży u producenta w kolumbijskiej dżungli to około 2200 dol. za kilogram. Ten sam kilogram w miastach portowych będzie już kosztował 5500-7000 dol. Przeciętna cena kilograma kokainy może kształtować się w okolicach 10 000 dol. w Ameryce Centralnej, ale w południowym Meksyku, bliżej do rynku zbytu w USA, będzie kosztowała 12 000 dol., a w północnych meksykańskich miastach przygranicznych już 16 000. W samych Stanach Zjednoczonych w hurcie kilogram może kosztować nawet 24 000-27 000 dol., w zależności od regionu. Natomiast cena na ulicy to 100-150 dol. za gram (najwyżej 50% lub niższej jakości kokainy). Te ceny w Europie są jeszcze wyższe – w hurcie 53 000-55 000 dol., a na ulicy 130-185 dol. za gram. To pokazuje, jak popyt tylko na jeden narkotyk w USA lub w UE może nakręcić biznes wart miliardy dolarów, o co walczą kartele między sobą, a tych możliwości zarobkowych jest przecież więcej, biorąc pod uwagę inne rośliny narkotyczne na świecie oraz produkowane syntetyki, a także dodatkowe przestępcze procedury, jak przemyt i sprzedaż ludzi lub przerzut imigrantów. Pomimo tego wydaje się, że nie aktualna przestępczość narkotykowa stanowi największe zagrożenie dla państwa i jego służb, lecz aktualna i potencjalna możliwość ich działania ze względu na układy polityczne, globalny system finansowy, transportowy lub internetowy, np. dark net i dark web.

Nawet jeśli w 2015 roku w skali globalnej przechwycono ponad 864 tony, to biorąc tylko szacunkowe dane z tego roku, do obiegu trafiło 256 tysięcy kilogramów<sup>20</sup> tej rośliny uprawnej, której plony można zbierać średnio cztery razy do roku,

<sup>18</sup> <https://www.statista.com/statistics/264806/worldwide-production-quantity-of-cocaine-since-1994/>

<sup>19</sup> S. Stewart, *From Colombia to New York City: The Narconomics of Cocaine*, STRATFOR, June 27, 2016, [w:] <https://www.businessinsider.com/from-colombia-to-new-york-city-the-economics-of-cocaine-2015-7?IR=T>

<sup>20</sup> World Drug Report 2017, *Fact Sheet on Statistics and Trends in Illicit Drugs*, s. 7, [https://www.unodc.org/wdr2017/field/WDR17\\_Fact\\_sheet.pdf](https://www.unodc.org/wdr2017/field/WDR17_Fact_sheet.pdf)

a z każdego hektara otrzymać 1000-1200 kg świeżych liści, natomiast z każdego kilograma liści uzyskać 1,1-1,4 grama kokainy. W skali roku daje to 5-6 kg kokainy z hektara<sup>21</sup>. W roku 2017 w samej tylko Kolumbii pól uprawnych liści koki było 171 000 hektarów<sup>22</sup>. Pokazujemy tylko przykład wykorzystywania upraw na produkcję kokainy (jednego z głównych źródeł utrzymania, ale nie jedyne, dla karteli narkotykowych). Dodajmy też, że produkcja innego groźnego narkotyku – opium w skali globalnej według podobnego oszacowania wyniosła w 2016 r. 6380 ton<sup>23</sup>. Te liczby pokazują arytmetycznie prostą opłacalność sprzedaży produktu, który jest tani na początku, stąd jego trwałe generowanie, a drogi i opłacalny dla „przedsiębiorcy” na końcu, ze względu na bariery, które tylko niektórzy potrafią przekroczyć. Narkotykowych „przedsiębiorców” mimo wszystko łatwo znaleźć, chociaż na szczycie władzy w świecie stałej wojny dochodzą tylko niektórzy i absolutnie bezwzględni.

### Specyfika aktywności karteli meksykańskich

Dziś, jak zostało stwierdzone, najbardziej aktywne transnarodowe grupy przestępcze wywodzą się z Meksyku. Niegdyś grupy różnych podwykonawców pracujących dla karteli kolumbijskich, po osłabieniu przez Amerykanów Kolumbijczyków i ich możliwości transferu narkotyków kanałem karaibskim, zaczęły przejmować rynek, gdyż głównym kanałem stał się kanał meksykański. Dodatkowo obok „własnej” produkcji marihuany, meksykańskie grupy zaczęły również przejmować kontrolę produkcji i przesyłu kokainy, działając w Ameryce Centralnej, Peru i Kolumbii. Dzisiaj wojna z kartelami meksykańskimi, jak zostało już zauważone, kosztowała życie stu kilkudziesięciu tysięcy ludzi.

Wszelkie dane i raporty wskazują, że proceder handlu narkotykami jest opłacalny sam w sobie. Kiedy jednak zostaje zmonopolizowany przez współpracujące ze sobą grupy, wykorzystujące dodatkowo najnowsze rozwiązania technologiczne, teleinformacyjne, biznesowe, polityczne, prawne i inne, staje się śmiertelny nie tylko dla osób i rodzin z problemami narkotykowymi, lecz także potrafi zagrozić strukturom państwa, jego aktywom i instytucjom. Związane jest to oczywiście z przekupstwem ludzi w ośrodkach decyzyjnych i ze zdolnością prania brudnych pieniędzy, co umożliwia globalne związki finansowe podmiotów i działalności legalnych. Pod nie bowiem podłączają się transnarodowe grupy przestępcze, które

<sup>21</sup> D. Mejía, C.E. Posada, *Cocaine Production and Trafficking: What Do We Know?*, Policy Research Working Paper 4618, The World Bank Development Research Group, Macroeconomics and Growth Team, May 2008 <http://documents.worldbank.org/curated/en/926361468313742768/pdf/wps4618.pdf>.

<sup>22</sup> *Colombia's coca cultivation hits record in 2017*: U.N., Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-colombia-drugs/colombias-coca-cultivation-hits-record-in-2017-un-idUSKCN1LZ2R3>; Zob. też: <https://www.statista.com/chart/15523/net-coca-cultivation-area-in-colombia/>

<sup>23</sup> World Drug Report 2017, op. cit.



zamieniają nielegalny profit na legalne aktywa. W ostatnich latach dzieje się to przez pranie brudnych pieniędzy, przemysł gotówki, fałszywe transakcje, wykorzystanie instytucji i mechanizmów sektora bankowego, zakup wirtualnych walut, takich jak bitcoin, oraz inne mechanizmy finansowe<sup>24</sup>. Zarówno w skali narodowej, jak i międzynarodowej. Musimy pamiętać przecież, że kartele prowadzą pod różnymi przykrywkami również legalną działalność, wspomagając ich procedury przestępcze. Mogą też tworzyć lub współpracować z legalnymi organizacjami typu NGO (ang. *non-governmental organizations* – organizacje pozarządowe) i kontrolować na przykład przemysł migrantów do Europy, o czym autorzy wspominali w innym artykule<sup>25</sup>. Nierzadko też wspomagają lokalne społeczności, o ile ich członkowie kooperują z nimi, a nie agencjami rządowymi. Obecnie na świecie zwraca się uwagę na 15-20 wielkich organizacji przestępczych. Aż dziewięć wywodzi się z Meksyku<sup>26</sup>. Ich liczba nie jest jednak stała, a wojna z nimi tworzy nowe. Wyeliminowanie głowy jednego kartelu sprawia, że pojawiają się nowe.

Jak stwierdza się w oficjalnym raporcie przygotowanym dla członków Kongresu Amerykańskiego<sup>27</sup>: „Obecna przemoc związana z organizacjami zajmującymi się handlem narkotykami w Meksyku ma zupełnie nową skalę. W Meksyku przemoc wiąże się nie tylko z rozwiązywaniem sporów lub utrzymywaniem dyscypliny, ale także skierowana jest wobec rządu, kandydatów politycznych i mediów. Niektórzy obserwatorzy zauważają, że ekscesy niektórych przypadków przemocy w Meksyku mogą być uznane za wyjątkowe według typowych standardów przestępczości zorganizowanej”. Niewątpliwie rodzaj, metody i skalę zastraszania oraz ingerencję w życie polityczne społeczeństwa i państwa można określić terroryzmem. Ich aktywności nie opierają się na tych samych zasadach co działania takich grup jak al-Kaida, ale można zauważyć podobieństwa z takimi grupami jak Hamas lub Hezbollah<sup>28</sup>, a także ISIS.

Kiedy meksykański prezydent Felipe Calderon (2006-2012) ogłosił wojnę z kartelami narkotykowymi, przy aprobacie i dużej pomocy finansowej Stanów Zjednoczonych, w Meksyku dominowało, według raportu dla Kongresu Amerykańskiego z 2007 r.<sup>29</sup>, pięć karteli. Były to: kartel Gulf, kartel Sinaloa, kartel Nuevo Laredo, kartel Guerrero i kartel Michoacán. Osiem lat później było ich siedem: kartel Sinaloa, Organizacja Beltrana Leyva, Kartel Juarez, kartel Knights Templar, kartel

<sup>24</sup> 2017 National Drug Threat Assessment, op. cit., s. V.

<sup>25</sup> *Kartele narkotykowe a finansowanie terroryzmu*, op. cit.

<sup>26</sup> G. Purdy, *Mexico's War on Drug Cartels*, University of Calgary Latin American Research Center, June 2015, <https://larc.ucalgary.ca/publications/mexicos-war-drug-cartels>.

<sup>27</sup> J.S. Beittel, op. cit., s. 2.

<sup>28</sup> S.T. Flanigan, *Terrorist Next Door? A Comparison of Mexican Drug Cartels and Middle Eastern Terrorist Organizations*, [w:] J.J.F. Forest (red.), *Intersection of Crime and Terror*, Routledge, New York 2013, s. 109-118.

<sup>29</sup> C.W. Cook, *Mexico's Drug Cartels*, Congressional Research Service, Washington D.C., October 16, 2007.



Gulf, kartel Los Zetas i kartel Tijuana<sup>30</sup>. Wspomniany wcześniej inny raport dla Kongresu Amerykańskiego mówi już o dziewięciu aktywnych głównych kartelach<sup>31</sup>: Tijuana/Arellano Felix Organization (AFO), kartel Sinaloa, Juárez/Carrillo Fuentes Organization, kartel Gulf, kartel Los Zetas, Beltrán Leyva Organization (BLO), kartel La Familia Michoacana (LFM), kartel Knights Templar oraz kartel Jalisco – New Generation (CJNG). Nie jest to liczba ostateczna, bowiem na miejsce osłabionych karteli wkraczają nowe, które rywalizują o kontrolę terytorialną z innymi grupami przestępczymi, równocześnie walcząc terrorem z politykami i siłami rządowymi. O ich sile i znaczeniu niech świadczy tylko ich obecna działalność.

Dominują nie tylko w Ameryce Centralnej i Północnej, współpracując z gangami brytyjsko-irlandzkimi oraz grupami przestępczymi w Afryce Zachodniej, lecz także dzięki językowym i kulturowym relacjom Hiszpanii z krajami zachodniej półkuli zyskują coraz większą kontrolę w Europie, a ich macki sięgają już do samej Australii z najwyższymi cenami kokainy na świecie<sup>32</sup>. Potrafili wypchnąć z lukratywnych rynków kolumbijską konkurencję, np. we Włoszech, gdzie tworząc włosko-meksykańską koneksję, przejęli rynek, na którym kilogram kokainy kosztuje ponad 63 000 dol. (w Nowym Jorku 38 000 dol.)<sup>33</sup>. Największy przemysł odbywa się prawdopodobnie przez Palermo, a włoska mafia połączyła siły z meksykańskimi kartelami. Wiadomo, że meksykańskie kartele mają koneksje z grupami przestępczymi w Mozambiku, Demokratycznej Republice Konga, Ghanie i Nigerii. Kartel Sinaloa ma związki z podobnymi grupami w Afryce, Azji i Australii<sup>34</sup>. Regułą jest dywersyfikacja i kooperacja we wspólnych narkotykowych przedsięwzięciach na obcych rynkach oraz absolutna bezwzględność przy kontroli własnego przestępczego terytorium.

Z pewnością jednak to Stany Zjednoczone mogą czuć się najbardziej zagrożone. Kartele meksykańskie są bowiem największym dostawcą heroiny, metamfetaminy, kokainy, fentanylu – syntetycznego opioidu, oczywiście również marihuany, której rynek zmniejszył się po zmianie prawa w wielu amerykańskich stanach, co przyczyniło się do zainteresowania kontrolą rynków heroiny. Oblicza się, że w Stanach Zjednoczonych jest on wart dziesiątki miliardów dolarów rocznie<sup>35</sup>. Dziś żadne inne organizacje przestępcze nie są w stanie zagrozić meksykańskim kartelom na tamtym rynku, ponieważ przejęli zasadniczo całą logistyczną infrastrukturę. Pozwala im ona

<sup>30</sup> J. Bender, *Nearly Eight Years Into the Drug War, These Are Mexico's Most Notorious Cartels*, „Business Insider”, Oct. 20, 2014.

<sup>31</sup> J.S. Beittel, op. cit.

<sup>32</sup> A. McCarthy-Jones, *Mexican drug cartels, a new danger to Australia*, „The Sydney Morning Herald”, 22 May, 2016, <https://www.smh.com.au/opinion/mexican-drug-cartels-a-new-danger-to-australia-20160520-go2s02.html>

<sup>33</sup> D. de Mera, op. cit., s. 5.

<sup>34</sup> Ibidem.

<sup>35</sup> B. Lee, D. Renwick, *Mexico's Drug War*, Council on Foreign Relations, May 23, 2017, <https://www.cfr.org/background/mexicos-drug-war>

kontrolować przesył i dystrybucję narkotyków w większości regionów kraju. Równocześnie ustanowione relacje z lokalnymi amerykańskimi grupami przestępczymi oraz gangami ulicznymi, wiele o meksykańskim lub latynoamerykańskim pochodzeniu, izoluje członków karteli od bezpośredniego kontaktu z policją i innymi służbami<sup>36</sup>.

Jak zauważa się, przywódcy karteli nie są zazwyczaj ludźmi wykształconymi. Są za to sprytnymi, bezwzględnymi i dobrymi strategami oraz bardzo zdolnymi biznesmenami. Ich przetrwanie w istocie zależy od znajomości i wykorzystywania wszelkiego rodzaju luk, kruczków finansowych i prawnych, do czego zatrudniają i sowsicie nagradzają najlepsze umysły w tym zakresie. Wykorzystują najnowsze technologie informatyczne i najlepszych hakerów, aby kontrolować przepływ wszelkich istotnych dla nich informacji. Zatrudniają najlepszych adwokatów, księgowych i bankierów, najlepszych inżynierów, mają najlepszy sprzęt. Potrafią unikać kontroli służb bezpieczeństwa, a równocześnie skanują i monitorują te służby, będąc zazwyczaj jeden krok przed nimi. Nie mają przy tym żadnych innych reguł, granic ani barier, poza tymi, które pozwalają im osiągnąć zysk. A ten jest na tyle duży, że jednym z największych problemów dla karteli jest przemiana nielegalnego zysku w prawne fundusze. Dlatego też kartele tworzą legalnie działające firmy i biznesy, które pozwalają im pracować brudne pieniądze w amerykańskim systemie bankowym. Mają przy tym nie jedną strategię, a jak się przypuszcza, preferują metodę rozproszenia, a więc lokowania funduszy w wielu różnych podmiotach. Rozciągają w ten sposób do maksimum możliwości działań policyjno-prawnych. Jedną z używanych w ten sposób metod jest tzw. „strukturyzacja” funduszy, czyli lokowanie depozytów o wartości mniejszej niż 10 000 dol., co umożliwia obejście amerykańskiego prawa bankowego dzięki armii „słupów” zakładających małe lokaty w całym kraju. Jeszcze inną formą prania brudnych pieniędzy jest zakup handlowy w Stanach Zjednoczonych w dolarach, a sprzedaż po drugiej stronie granicy za pesos. Cały czas pojawiają się nowe formy, np. dzięki możliwości elektronicznych przelewów finansowych, wirtualnym walutom i tym podobnym<sup>37</sup>.

Możliwości działania, aktywności aktualne i potencjalne są dla karteli niezwykle rozległe ze względu na generowanie olbrzymich zysków, które umożliwiają przekraczanie wymiarów świata przestępczego i legalnego. Działają biznesowo w istocie wszędzie, gdzie mogą generować duże zyski, stosując zasadę dywersyfikacji produktów i sposobów transferowania zysków w legalną działalność. Rozpraszają aktywa i zacierają ślady, a kiedy ich wykonawcy lub podwykonawcy zostają wykryci, spisują ich i część zarobku na straty, wynajmując automatycznie nowych podwykonawców, równocześnie szukając ciągle nowych rynków zbytu i nowych możliwości zarobku

<sup>36</sup> 2017 National Drug Threat Assessment, op. cit., s. 1-7.

<sup>37</sup> *Money laundering methods of drug cartels and the capture of El Chapo*, Thomson Reuters White Paper, <https://legal.thomsonreuters.com/en/insights/white-papers/money-laundering-methods-of-drug-cartels-and-the-capture-of-el-chapo>

i kontroli szarej strefy i ciemnej strony świata. Tworzą rozległe siatki przestępcze, które należy rozumieć w perspektywie nie dwu-, ale wielowymiarowej. Następuje kryminalna wektorowość różnych przestępstw, przenikanie się sfer legalnych i nielegalnych aktywności oraz konwergencja wielu wymiarów ludzkiego życia szarej i ciemnej strefy. Potrafią stać się uosobieniem społecznych i ludzkich atawizmów, dolegliwości ekonomicznych, kulturowych, etyczno-moralnych i innych, przekraczając granice państwowe, społeczne i kulturowe, jakby ich w ogóle nie było. To stwarza problem z ich wykrywaniem i przeciwdziałaniem ich aktywności. Nierzadko w strukturach karteli narkotykowych znajdują zatrudnienie byli żołnierze sił specjalnych bądź funkcjonariusze organów bezpieczeństwa odpowiedzialni za zwalczanie gangów narkotykowych. Jako przykład można podać ich obecność w strukturach kartelu Los Zetas. Składa się on między innymi z byłych komandosów meksykańskich sił specjalnych, którzy dołączyli do wcześniejszych struktur<sup>38</sup>.

### Organizacja i schemat operacyjny aktywności karteli

Nie wystarczy tylko zauważyć możliwej aktywności karteli, która sama w sobie jest złożona ze względu na wielowymiarowość globalnego świata. Nie wystarczy też w danej przestrzeni ją wyrugować, gdyż pojawi się gdzie indziej. Najbardziej biologiczne podobieństwo w tym zakresie to odniesienie do choroby nowotworowej. Największe niebezpieczeństwo ich obecnej działalności wynika nie tylko z ich przestępczości, ale z łatwości łączenia się w większe siatki i współpracy z każdym, tam, gdzie może zaistnieć możliwość dużego zysku. W tym aspekcie niektóre aspekty ich działalności są zwykłym terrorem, jak i mogą stać się załącznikiem „łączy hybrydowych” – tych, które umożliwiają infiltrację terytorium przez służby lub przestępców z innych krajów.

Chcąc zgłębić tematykę działania karteli, należy zacząć od próby identyfikacji skali i stopnia zorganizowania tego podmiotu przestępczego. Literatura przedmiotu jednoznacznie nie wskazuje rozwiązań w zakresie budowy siatki przestępczej nazywanej kartelem. Jednak opierając się na badaniach Mariana Mazura oraz specjalistów do spraw struktur przestępczości zorganizowanej, autorzy przyjęli schemat organizacyjny, który przedstawia w niniejszym artykule. Sieciowość współczesnych organizacji przestępczości zorganizowanej i terroryzmu można odnieść do teorii układów autonomicznych (samodzielnych) M. Mazura<sup>39</sup>. Daje to szanse analitykom na zbudowanie wzorca grupy, a następnie umożliwia identyfikację jej poszczególnych elementów.

<sup>38</sup> Jak meksykańskie kartele narkotykowe zbudowały swoje sieci łączności, portal internetowy: zaufanatrzeciastrona.pl, <https://zaufanatrzeciastrona.pl/post/jak-meksykanskie-kartele-narkotykowe-zbudowaly-swoje-sieci-lacznosci/> (dostęp 9.08.2018 r.).

<sup>39</sup> M. Kędzierski, *Cybernetyczne ujęcie funkcjonowania związku przestępczego przy wykorzystaniu teorii układów autonomicznych (samodzielnych) Mariana Mazura. Zarys problematyki*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” nr 8/13, Warszawa 2013, s. 74.

Najważniejsze elementy w sieci organizacji przestępczej o charakterze zorganizowanym lub współczesnych grupach terrorystycznych to<sup>40</sup>:

- węzeł – istotny określony element w konstrukcji sieci wchodzący w relacje z pozostałymi elementami w sieci. Węzłem może być zarówno osoba, jak i komputer, czyli podmiot zdolny do odbioru i przekazu informacji;
- sieć – graf ważony, zbudowany ze zbiorów węzłów połączonych krawędziami;
- średnia odległość między węzłami (średnia droga połączeń) – wartość określająca szybkość komunikowania się w sieci;
- aktywność węzła – zdolność węzła do generowania krawędzi;
- krawędź – element ważony (o określonej wartości), który określa zachodzące relacje pomiędzy węzłami;
- stopień węzła – to liczba krawędzi danego węzła z innymi w sieci;
- współczynnik gronowania – stopień występowania zwartych grup krawędzi w sieci;
- klaster – segment sieci zbudowany z węzłów skupionych;
- węzły skupione – obiekty sieci z dużym natężeniem krawędzi;
- węzeł styczny – obiekt konstrukcji sieci łączący organizację nielegalną ze strukturami legalnymi;
- węzeł pośredniczący – obiekt sieci mający zdolności do przekazu informacji;
- pośrednictwo – wpływ węzła na odporność sieci na uszkodzenia;
- parametr fitness – zdolność nowego węzła w sieci do generowania krawędzi z innymi węzłami (węzeł o dużym parametrze fitness jest wrażliwy na rozpracowanie, ponieważ potrzebuje informacji i sam je generuje, przez co wykazuje aktywność);
- gęstość sieci – stosunek liczby istniejących krawędzi w sieci do liczby wszystkich potencjalnych krawędzi w sieci, jest to miara kompletności sieci;
- wytrzymałość sieci – odporność sieci na bodźce zewnętrzne i wewnętrzne;
- rdzeń sieci – typowane kierownictwo;
- węzeł peryferyjny – wykonawca.

Zbudowany wzorzec umożliwia tworzenie, przedstawianie graficzne, a przede wszystkim badanie wizualne sieci powiązań. Technika analizy powiązań, stosowana w celu wykrywania zależności pomiędzy osobami, organizacjami, obiektami, pozwala na uzyskiwanie lepszego poglądu na charakter, gęstość powiązań grupy. Umożliwia też wykrycie współdziałających grup oraz wzorców zachowań. Analiza powiązań w omawianym spektrum działalności karteli powinna dać odpowiedź na niżej wymienione pytania:

- Jaki rodzaj zależności dominuje w kartelu?;
- Jakie podsieci można wyodrębnić? (grupy współpracujące);
- Jakich danych brakuje? (na pozyskanie jakich danych należy ukierunkować źródła informacji);

<sup>40</sup> Ibidem.

- Jakie są funkcje w kartelu? (rola zidentyfikowanych osób);
- Usunięcie jakich powiązań zlikwiduje lub utrudni działania przestępcze?

Analizę powiązań poprzez ich wizualizację pokazano na rysunkach 1, 2 oraz 3. Poniższe schematy ułatwiają identyfikację funkcji poszczególnych członków, elementów sieci, jak również ewentualnego punktu operacji kinetycznej mającej na celu likwidację grupy.

W procesie analizy informacji dotyczących powiązań osobowych w strukturach zorganizowanych grup przestępczych wyróżnia się następujące typy grup<sup>41</sup>:

- hierarchiczna (najprostsza forma organizacyjna zorganizowanej grupy przestępczej charakteryzująca się jednym przywódcą i wyraźnie zdefiniowanymi rolami osób podległych. Jej charakterystyczną cechą bywa zazwyczaj surowość dyscypliny tego rodzaju grupy oraz mogące w niej występować silne poczucie wewnątrzgrupowej tożsamości, często w oparciu o powiązania etniczne)<sup>42</sup>;
- hierarchiczno-regionalna (grupy tego typu charakteryzują się surową dyscypliną i silnym podporządkowaniem liderowi, jednak dopuszcza się pewien stopień niezależności decyzyjnej na poziomie regionalnym)<sup>43</sup>;
- hierarchiczno-klasterowa (ten rodzaj grup charakteryzuje się zespołową formą zarządzania, istnieje tu kilku liderów o zbliżonych bądź równych uprawnieniach, którzy wspólnie podejmują decyzje dotyczące działalności grupy)<sup>44</sup>;
- sieciowo-gronowa, sieciowa (grupy te charakteryzują się określoną liczbą ściśle współpracujących ze sobą członków, którzy w zależności od bieżących potrzeb podejmują okresową współpracę z luźno powiązanymi członkami stowarzyszonymi, wykonującymi w razie potrzeby określone „usługi” na rzecz grupy. Często działalność grupy oparta jest na sieci powiązań łączącej poszczególne przestępcze przedsięwzięcia, a nie na personalnej formie organizacyjnej. Grupy tego rodzaju charakteryzują się wieloetnicznością i sieciową strukturą, co umożliwia międzynarodową kooperację grup, a także egalitaryzm w systemie zarządzania. Tę strukturę, ze względu na jej unikatowość i optymalność organizacyjną, często przyjmują także organizacje terrorystyczne. Kompozycja ta, ze względu na swój skomplikowany charakter relacji interpersonalnych, jest dużym wyzwaniem dla analityka, którego celem jest stworzenie siatki powiązań w grupie)<sup>45</sup>.

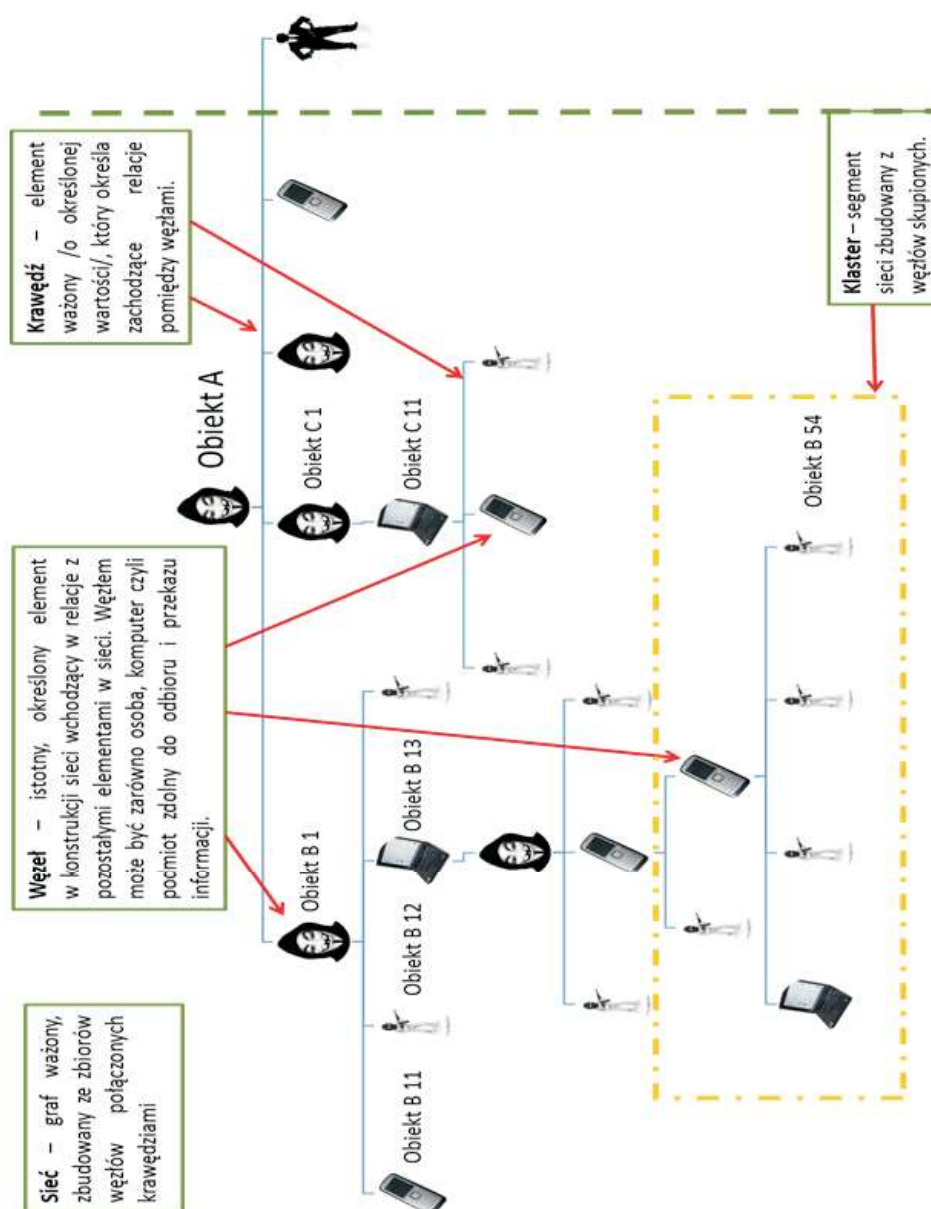
<sup>41</sup> M. Cichomski, *Struktury zorganizowanych grup przestępczych*, [w:] *Przestępczość zorganizowana. Fenomen. Współczesne zagrożenia. Zwalczanie. Ujęcie praktyczne*, red. W. Jasiński, W. Mądrzejowski, K. Wiciak, Szcztytno 2013, s. 70-17.

<sup>42</sup> A. Fraj-Milczarska, M. Cichomski, *Struktura zorganizowanych grup przestępczych*, [w:] *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna*, red. L. Paprzycki, Z. Rau, Warszawa 2009, s. 197.

<sup>43</sup> Ibidem.

<sup>44</sup> Ibidem.

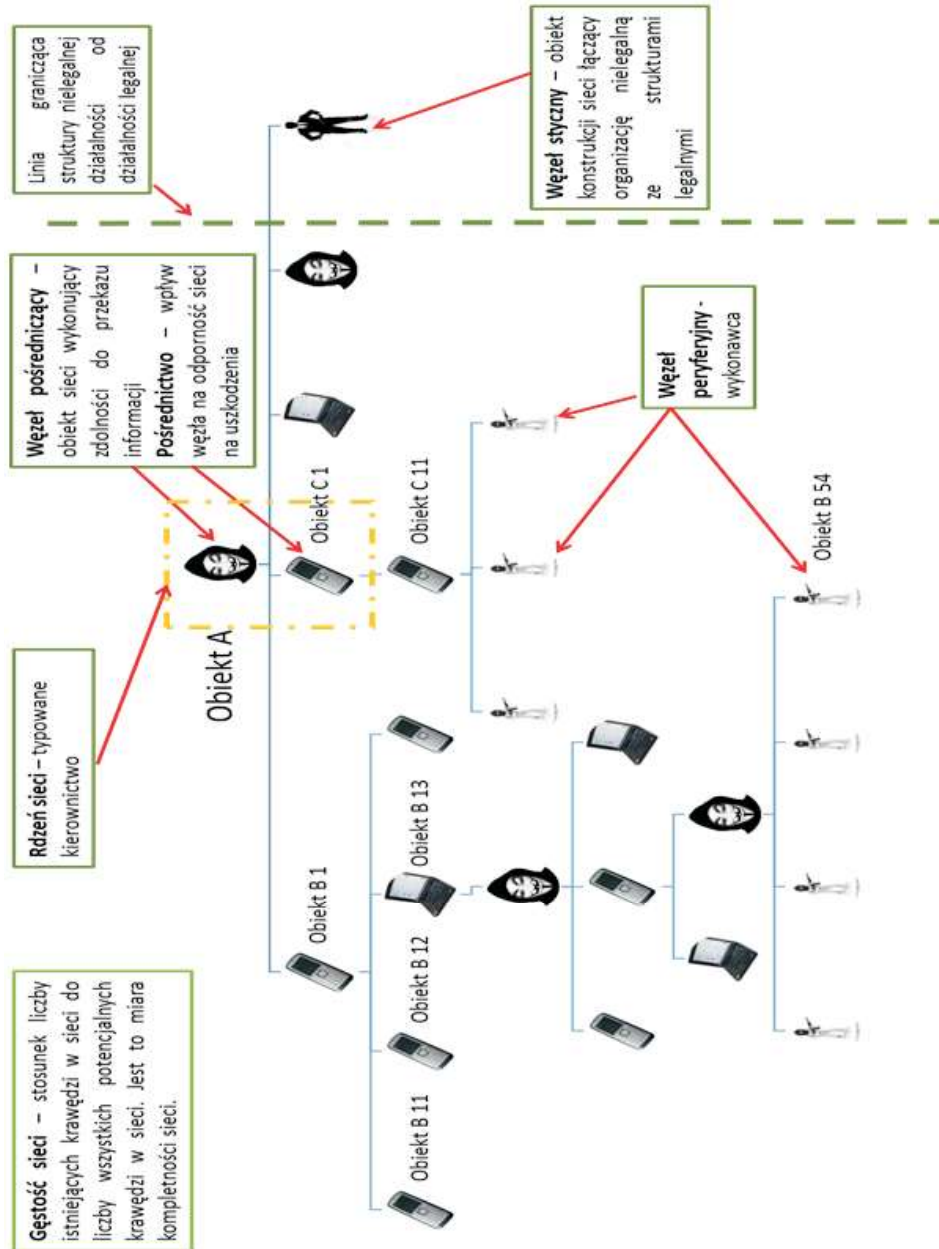
<sup>45</sup> Ibidem.



Rys. 1. Schemat organizacyjny organizacji przestępczej o charakterze zorganizowanym, tj. kartelu, część I

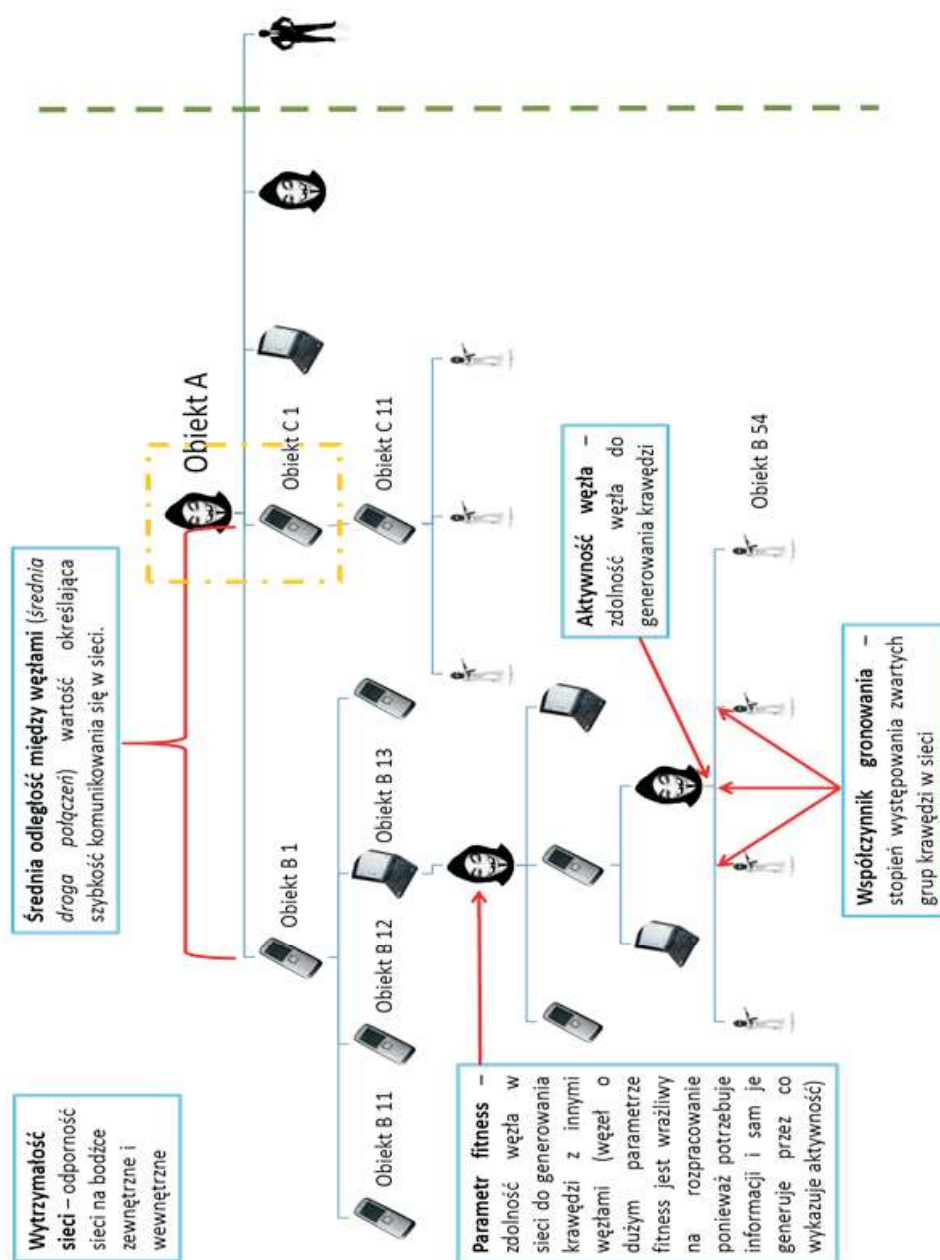
Źródło: opracowanie własne na podstawie: M. Kędzierski, *Sięciowość współczesnych organizacji przestępczych funkcjonujących w obszarze przestępczości zorganizowanej i terroryzmu*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” nr 10/14, Warszawa 2014, s. 74-102





Rys. 2. Schemat organizacyjny organizacji przestępczej o charakterze zorganizowanym, tj. kartelu, część II

Źródło: opracowanie własne na podstawie: M. Kędziński, *Sięciowość współczesnych organizacji przestępczych funkcjonujących w obszarze przestępczości zorganizowanej i terroryzmu*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” nr 10/14, Warszawa 2014, s. 74-102



Rys. 3. Schemat organizacyjny organizacji przestępczej charakterze zorganizowanym, tj. kartelu, część III

Źródło: opracowanie własne na podstawie: M. Kędzierski, *Sięciowość współczesnych organizacji przestępczych funkcjonujących w obszarze przestępczości zorganizowanej i terroryzmu*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” nr 10/14, Warszawa 2014, s. 74-102

## Konkluzje

Zasadnicza łatwość adaptacyjna karteli narkotykowych w zmieniających się warunkach działania, aktywizacja nowych środków biznesowych, wykorzystanie nowoczesnych możliwości IT, możliwy dostęp do baz danych i informacji agencji państwowych pokazuje, że labilność operacyjna tych grup jest niezwykle rozwinięta ze względu na rozproszenie jej agentów i potencjalnych agentów. Opłacalność całego procederu, którego kołem zamachowym są narkotyki, wyrasta niekoniecznie z ich wyższej czy niższej ceny u producenta lub skuteczności kontrolnej i policyjnej państwowych agencji, ale „z ilości, którą można dysponować hurtowo, dzieląc na części”. Łatwość mnożenia liczby operacji od skupu i przetworzenia surowca do sprzedaży końcowego produktu umożliwia zyskowność nie tylko dla grupy centralnej, ale i dla podwykonawców oraz jednostek ad hoc. W istocie samodzielność, często autonomiczność i możliwość tworzenia własnych niezależnych sieci powiązań, aktywowanych tylko w określonych momentach, sprawia, że niektóre elementy całego procesu są bardzo subtelne i trudne do wykrycia. Przy tym powiązania komunikacyjne pomiędzy poszczególnymi elementami nie są trwałe, a wymienne – wszystkie piramidalne wg stopnia udziału w zyskach i funkcjach – na poszczególnych etapach aktywności kryminalnej, producenckiej, technicznej, transportowej, komunikacyjnej, finansowej, politycznej i prawnej.

Całość przypomina rodzaj struktury nie tyle sieciowej, ale fantomowej, której mierzalność/wykrywalność staje się możliwa dopiero post factum. Samo źródło aktywności nie jest zatem miarą wszystkich elementów w procesie kryminalnych procedur. Tym samym kinetyczna adekwatność działania przeciwko poszczególnym elementom lub organom całego procesu będzie chwilowa i nieadekwatna w stosunku do labilności tych narkotykowych grup. Jeszcze niedawno można było sądzić, że znajomość poszczególnych elementów całego procesu umożliwia stosowne i trwałe opracowanie siatki powiązań, analizę i opracowanie strategii działania<sup>46</sup>, a następnie kinetyczne i niekinetyczne przeciwdziałania. Dzisiaj raczej wydaje się to być jednak na wyrost.

Analiza struktur organizacyjnych grup przestępczych działających w poszczególnych obszarach funkcjonowania w zaprezentowanej przez autorów koncepcji umożliwia wyznaczenie trzech zasadniczych poziomów organizacyjnych:

- przywódczy;
- organizacyjno-logistyczny;
- wykonawczy<sup>47</sup>.

<sup>46</sup> Vide E.J. Reyna, D.J. Castellanos, *Exploiting Weaknesses: An Approach To Counter Cartel Strategy*, Naval Post Graduate School, Monterey, CA, 2011, <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a556751.pdf>; albo M. Lawrence, *A Complex Approach to the Drug Wars in Mexico. Resources, Violence and Order*, Waterloo Institute For Complexity and Innovation, WICI Occasional Paper no. 1, 2012, <http://wici.ca/new/wp-content/uploads/2013/03/WICI-OP-1-v.20133.pdf>

<sup>47</sup> A. Fraj-Milczarska, M. Cichomski, *Struktura zorganizowanych grup przestępczych*, [w:] *Praktyczne elementy zwalczania...*, op. cit., s. 199.

Wysiłek analityczny, skupiony na poziomie organizacyjnym kartelu, pozwala na ujawnienie takich aspektów jego działalności jak:

- kierowanie i koordynacja zadań;
- finansowanie aktywności;
- działalność korupcyjna;
- kontakty z innymi grupami;
- wykorzystywanie legalnych struktur biznesowych;
- utrzymywanie kontaktów z doradcami;
- utrzymywanie kontaktów ze skorumpowanymi przedstawicielami wymiaru sprawiedliwości, polityki, gospodarki.

Należy podkreślić, że np. w sferze administracji zorganizowane grupy przestępcze oddziałują m.in. przez zastraszanie, korupcję pracowników instytucji współpracujących bądź bezpośrednio zaangażowanych w proces ochrony państwa. Powoduje to poważne zakłócenia w funkcjonowaniu całego systemu mającego na celu zwalczanie działalności karteli narkotykowych. Taka działalność dodatkowo staje się załącznikiem dalszych przedsięwzięć mających na celu infiltrację środowisk instytucji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo<sup>48</sup>. Prowadząc taką aktywność, kartele tworzą swoiste struktury własnego kontrwywiadu, mające na celu niedopuszczenie do infiltracji ich środowiska przez pracowników operacyjnych. Dodatkowo, posługując się dezinformacją, utrudniają pracę analityków oraz ludzi zajmujących się prowadzeniem źródeł osobowych.

W kartelach pracują specjaliści z różnych dziedzin. Bardzo częste jest zatrudnianie w kartelach przeszkolonych i zawodowych żołnierzy, zwłaszcza z jednostek specjalnych – wojskowych lub policyjnych, co zmienia również taktykę działania karteli narkotykowych. Służby muszą zatem opierać strategię przeciwdziałania na różnorodności taktyk i kooperacji z wieloma strukturami agencji państwowych i międzynarodowych, wiedząc równocześnie, że druga strona może być też bardzo dobrze przeszkolona i dysponować zaawansowanymi środkami działania. Na chwilę obecną nie można zatem stworzyć jednej metody przeciwdziałania.

#### BIBLIOGRAFIA

- [1] BEITTEL JUNE S., *Mexico: Organized Crime and Drug Trafficking Organizations*, Congressional Research Service, Washington D.C., July 3, 2018.
- [2] BENDER J., *Nearly Eight Years Into the Drug War, These Are Mexico's Most Notorious Cartels*, „Business Insider”, Oct. 20, 2014.
- [3] CICHOMSKI M., *Struktury zorganizowanych grup przestępczych*, [w:] *Przestępczość zorganizowana. Fenomen. Współczesne zagrożenia. Zwalczanie. Ujęcie praktyczne*, red. W. Jasiński, W. Mądrzejowski, K. Wiciak, Szczepa 2013, s. 70-17.

<sup>48</sup> W. Jasiński, *Pranie pieniędzy. Zwalczanie i przeciwdziałanie*, [w:] *Przestępczość zorganizowana...*, op. cit., s. 385.

- [4] *Colombia's coca cultivation hits record in 2017*: U.N., Reuters, <https://www.reuters.com/article/us-colombia-drugs/colombias-coca-cultivation-hits-record-in-2017-un-idUSKCN1LZ2R3>; Zob. też: <https://www.statista.com/chart/15523/net-coca-cultivation-area-in-colombia/>
- [5] COOK C.W., *Mexico's Drug Cartels*, Congressional Research Service, Washington D.C., October 16, 2007.
- [6] DE MERA D., (EPP), *Drug Cartels and their Links with European Organised Crime*, Thematic Paper on Organized Crime, Special Committee on Organized Crime, Corruption and Money Laundering (CRIM) 2012-2013, September 2012.
- [7] Drug Enforcement Administration, *2017 National Drug Threat Assessment*, [https://www.dea.gov/sites/default/files/2018-07/DIR-040-17\\_2017-NDTA.pdf](https://www.dea.gov/sites/default/files/2018-07/DIR-040-17_2017-NDTA.pdf), <https://www.businessinsider.com/from-colombia-to-new-york-city-the-economics-of-cocaine-2015-7?IR=T>
- [8] FLANIGAN SHAWN T., *Terrorist Next Door? A Comparison of Mexican Drug Cartels and Middle Eastern Terrorist Organizations*, [w:] J.F. Forest (red.), *Intersection of Crime and Terror*, Routledge, New York 2013.
- [9] FRAJ-MILCZARSKA A., CICHOMSKI M., *Struktura zorganizowanych grup przestępczych*, [w:] *Praktyczne elementy zwalczania przestępczości zorganizowanej i terroryzmu. Nowoczesne technologie i praca operacyjna*, red. L. Paprzycki, Z. Rau, Warszawa 2009.
- [10] *Jak meksykańskie kartele narkotykowe zbudowały swoje sieci łączności*, portal internetowy: zaufanatrzeciastona.pl, <https://zaufanatrzeciastona.pl/post/jak-meksykanskie-kartele-narkotykowe-zbudowaly-swoje-sieci-lacznosci/> (dostęp 9.08.2018).
- [11] JOHNSON G., *Irish gangs join British to control Europe's drug gateways*, „The Irish Times”, May 30, 2016, <https://www.irishtimes.com/news/crime-and-law/irish-gangs-join-british-to-control-europe-s-drug-gateways-1.2665103>.
- [12] KARNOWSKI K., *Znaleźli masowy grób. 3 tys. ofiar meksykańskich karteli narkotykowych*, portal internetowy <https://www.o2.pl/artykul/znalezli-masowy-grob--tys-ofiar-meksykanskich-karteli-narkotykowych-zamordowanych-kwasem-6195724512687745a> (dostęp 9.08.2018).
- [13] KĘDZIERSKI M., *Cybernetyczne ujęcie funkcjonowania związku przestępczego przy wykorzystaniu teorii układów autonomicznych (samodzielnych) Mariana Mazura. Zarys problematyki*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” nr 8/13.
- [14] LAWRENCE M., *A Complex Approach to the Drug Wars in Mexico. Resources, Violence and Order*, Waterloo Institute For Complexity and Innovation, WICI Occasional Paper no. 1, 2012, <http://wici.ca/new/wp-content/uploads/2013/03/WICI-OP-1-v.20133.pdf>
- [15] LEE B., RENWICK D., *Mexico's Drug War*, Council on Foreign Relations, May 23, 2017, <https://www.cfr.org/backgrounder/mexicos-drug-war>.
- [16] MAY CH., *Transnational Crime and the Developing World*, Global Financial Integrity, 2017, [https://www.gfintegrity.org/wp-content/uploads/2017/03/Transnational\\_Crime-final.pdf](https://www.gfintegrity.org/wp-content/uploads/2017/03/Transnational_Crime-final.pdf).
- [17] MCCARTHY-JONES A., *Mexican drug cartels, a new danger to Australia*, „The Sydney Morning Herald”, 22 May, 2016, <https://www.smh.com.au/opinion/mexican-drug-cartels-a-new-danger-to-australia-20160520-gozs02.html>.
- [18] MEJÍA D., POSADA C.E., *Cocaine Production and Trafficking: What Do We Know?*, Policy Research Working Paper 4618, The World Bank Development Research Group, Macroeconomics and Growth Team, May 2008 <http://documents.worldbank.org/curated/en/926361468313742768/pdf/wps4618.pdf>.
- [19] *Money laundering methods of drug cartels and the capture of El Chapo*, Thomson Reuters White Paper, <https://legal.thomsonreuters.com/en/insights/white-papers/money-laundering-methods-of-drug-cartels-and-the-capture-of-el-chapo>

- [20] POP V., *Cocaine's New Gateway to Europe: Busy Belgian Port*, „The Wall Street Journal”, March 1, 2018.
- [21] PURDY G., *Mexico's War on Drug Cartels*, University of Calgary, Latin American Research Center, June 2015, <https://larc.ucalgary.ca/publications/mexicos-war-drug-cartels>
- [22] REYNA E.J., CASTELLANOS D.J., *Exploiting Weaknesses: An Approach To Counter Cartel Strategy*, Naval Post Graduate School, Monterey, CA, 2011, <http://www.dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a556751.pdf>
- [23] STEWART S., *From Colombia to New York City: The Narconomics of Cocaine*, STRATFOR, June 27, 2016, w: <https://www.businessinsider.com/from-colombia-to-new-york-city-the-economics-of-cocaine-2015-7?IR=T>
- [24] WARCHAŁ A., ŻUKOWSKI P., *Kartele narkotykowe a finansowanie terroryzmu*, „Studia Bezpieczeństwa Narodowego” nr 13/2018, Wydawnictwo WAT, Warszawa 2018.
- [25] World Drug Report 2017, *Fact Sheet on Statistics and Trends in Illicit Drugs*, str. 7 [https://www.unodc.org/wdr2017/field/WDR17\\_Fact\\_sheet.pdf](https://www.unodc.org/wdr2017/field/WDR17_Fact_sheet.pdf)

#### UNDECLARED WAR – DRUG CRIME OF CARTELS. PLATA O PLOMO

**Abstract.** The article focuses on placing the contemporary drug cartels in a global network of links threatening the security of the state, its institutions, and citizens. The authors develop perspective described in an earlier article about this subject. They define the essential features and activities of the most important Latin American cartels and their participation in criminal activities in the United States and in Europe. Some of the operational mechanisms and operational patterns of these transnational criminal organizations have also been described and analyzed. The cartels are as dangerous as the terrorist groups, and their possibilities of crime exploitation in every possible area, including cooperation with terrorist groups, enables them to interfere in political life and state security.

**Keywords:** security, transnational criminal organizations, drug cartels, terrorism, politics.



# THE MIDDLE KINGDOM AS DEPICTED IN THE US STRATEGIC DOCUMENTS IN 2010-2019

Adam KUBIAK

Ministry of National Defence,  
International Security Policy Department

**Abstract.** The article's goal is to summarize the perception of China in key US strategic documents in the period of 2010-2019. The rationale behind the selection of such a period was based on an assumption, that the 2012 Defense Strategic Guidance issued by the Secretary of Defense upon order from the President, marked and announced, what has been nick-named the „Pacific Pivot“. To get a better understanding of the dynamics of the perception the author suggests a one step backwards move to the 2010 National Security Strategy issued by President Obama on the verge of withdrawing large US contingents from Middle East and just after receiving the Nobel Peace Prize. To meet the goal, author will follow the changes in China-oriented parts of the strategic documents issued by the US Presidents and the Secretaries of Defence until the recently announced NSS and National Defense Strategy.

**Keywords:** US-Sino Relations, US Strategy, Pacific Pivot, China's Rise.

## Introduction

Over the past three decades the World has allegedly been enjoying a relatively stable and peaceful period, which, especially from Poland's perspective was a direct result of the collapse of Soviet Union. This milestone opened an interesting chapter in the history not only for our region, but also for the whole globe, as the United States for the first time in its history had no direct competitor in its path to global hegemony. Spending one third of the global defense funds, the US has been a dominant security provider for several regions, including Asia and Pacific. In this particular area local players have been enjoying stability guaranteed by the deployment of US forces (e.g. South Korea) or have been benefitting from secure trade routes guaranteed by the operation of the US Navy.

Such a freedom of trade, which was planned and designed to benefit US companies as early as in the nineteenth century<sup>1</sup>, generated an enormous boost to the Chinese economy. The Chinese, known for their traditionally long-term approach to planning, but also their skills to make the best out of every opportunity<sup>2</sup> transformed each and every cent of the favourable trade balance into an enormous reserve of US dollars, which has for decades been pumped into numerous local and global

---

<sup>1</sup> A.W. Griswold, *The Far Eastern Policy of the United States*, Harcourt, Brace and Company, 1938, p. 5.

<sup>2</sup> M. Łubina, *Niedźwiedź w cieniu smoka*, Księgarnia Akademicka 2014, p. 52.